OVERGEDRUKT

UIT DE

KRONIJK

VAN HET

HISTORISCH GENOOTSCHAP

te Utrecht.

Negende Jaargang 1853.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL

OVERGEDRUKT

UIT DE

KRONIJK

VAN HET

HISTORISCH GENOOTSCHAP

te Utrecht.

Negende Jaargang 1853.

Item id: 0916226719
BIB #: 0010-4382260

XXII, 146

Belangrijke Portugeesche brieven van den onderkoning van Goa Don Miguel de Noronha, conde de Linhares, onderschept door Pieter Vlak, raad van Neerlandsch Indië, 1634. Medegedeeld door den heer P. A. Leupe, aan het Nieuwe Diep. Zie *Kronijk* 1852 bl. 337.

Translaet van sekere geintercipieerde Portugesche brieuen met de galeye St. Joris, (gaende in compagny van een ander galey, St. Jago genaemt, beyde nieu in Goa gemaeckt, eerst naer Coetchyn ende van daer tot secours van Malacca), omtrent Coetchyn bij de hr. Pieter Vlack, raet van Indyen ende commandeur ouer de navale vloot, den 9 October anno 1634 verouert, welcke den viceroy don Migel de Noronha, conde de Linhares, aen de subalterne officieren van Malacca is schrijuende, sijnde in waerheyt van substanty ende inhout als volcht:

N°. 1.

Bij t vaertuych in May costy vertrocken, hebbe u l. sommierlijck op sijne ontfangen brieuen geantwoort, gelijck oock bij

BAT. GENOOTSCHAP VAN K.E.N.W.

de vloote van dat mouson ende bij de cho van China, dat naderhant vertrock, welcke verhoope u l. altsamen sullen geuonden hebben in soodanige gesontheyt ende goede dispositye, als sijn wenschende, want vastelijck verstaen, dat u l. de eenige remedye van Malacca sijt ende, interem Godt u l. daer hout, meergemelte fort vrij ende bewaert is van alle pryculen die souden mogen offricieren. Godt sij gelooft, blijue gesont, verwachtende met oopen oogen de schepen vant rijcke, die de Heer sal gelieuen in salvo te conduyceren, met deselve verwachte mijn successeur, welck soo instantlijck aen sijn mayesteyt versocht hebbe bij alle vyas ofte retour schepen van voorgaende jaren, opdat met sijn comste mach vry sijn vant swaer gewichte t welck op mijn schouderen leyt, om naer mijn huys te mogen gaen, alwaer altijt seer leuendich de verdiensten van u l. sal gedencken, om sijne mayt. te significeren ofte mondeling vertoonen, dat met meer vehementie als bij geschrifte can gedaen worden; en booven dat verobligeert mij mijn hebbende begeerten van te sien, dat de dingen vande desolaten staet geremedyeert moogen worden, welck soo lange ende tot nu toe op mijn costen gesustenteert heb, gebrekende mij alle nootwendicheden ende int particulier volck, welck soo weynich is, dat om d eerste armade, die dit jaer gedaen hebbe van 20 Sanguyras (sijnde roeytuych), deselve hebben ontbrooken, sulex noodich geweest mij met industrye ende force te valeeren, dewelcke nu voortaen geen plaets sullen connen grijpen, want in waerheyt daer geen soldaet en is die ment doen mach, dien volgende mij confuys bevinde met de 5 galyoenen hier gemandeert gereet te maken, om te bevryen de bay van de veele vijanden diet voorgaende jaer deselve geinfesteert hebben; het provideren vande selue dependeert alleen aen volck en secours, die sijn mayesteyt dit jaer seynden sal, want sonder deselue en sie geen middel om geseyde tsee te brengen, ende sekerlijck verstae en bemercke, dat sonder dese armade de ruyne en totael verlies vande reputatye volgen ende vallen sal; maer int midden van dese gebrecken doende alle force possible, hebben 100

persoonen vergadert, welck u l. in deese 2 galeyen, die hier hebbe doen fabrycqueren, in voldoeninge van mijn beloften toe sijn sendende, gaende voor commandeur van deselue dom Antonio de Souta mayor, sijnde een persoon van importantye voor die quartieren, valent ende expert inde nauigatye, de welcke punctueel voldoen sal alle de ordren die u l. hem soudet mogen comen te geuen, dat het voornaemste is dat hem gerecommandeert hebbe; in den anderen gaet Cosmo Dolim de Moura, edelman, modest ende van goet weesen, cousyn van dom Francisco de Moura, u l. hebbe hem voldaen te houden met dit secours. Interim geen ander vant rijck en comt, oft dat grooter mach senden, suppelere u l. wijsheyt de gebreeken die daer souden mogen sijn, want het in waerheyt bijcans een merakel is geweest, dat het gaende heb connen senden, ende ontseth u l. hem niet over de dispositie vant grau vande galeyen, want bouen dat voor drie maenden gepro-. uideert sijn, seynde daermede 16 ↄ: res. (duizent rijksdaalders) soo tot voldoeninge vande 10 ↄ: croonen tot het fort vant eylant van de scheepen, als tot onderhout van deselve galeyen, als blijckt bij de lijste vande vyadoor generael vande goederen, waer aen mij remittere, ende soot mij mogelijck waer geweest nu meer quantiteyt gelt te laten munten als dit, soude het oock gesonden hebben, maer connen sooveel niet avanceren; in de aenstaende mouson van May ende volgende sullen meer gelt remitteren, sulex hem u l. over deze dispense ofte oncosten niet hebben te quellen, t geene resteert is goede sorge ouer dit vaertuych ende volck daermede gaende, te hebben, want door haer als instrumenten moet men de goede effecten, die men pretendeert, vervolgen; met dese galeyen gaen niet de fusten, die u l. geeyst heeft ten respect als voorseyt, maer in May sullen eenighe Jellias senden, de welcke tot nu toe in Coetchijn (daerse geordineert hadden te maecken) niet hebben connen fabriqueren, ten respecte geen bequame balous, (dat groote prauwen seyn daer se van gemaeckt worden,) niet hebben connen vinden, soo dat in May sullen gebreeken, want

PERPUSTAKAAN NASIONAL

mij sulckx belooft heeft Antonio Monis Bruto, capiteyn van deselue stadt, dat een man van sijn woort is ende tot sijn last het werck loopt. Het fort opt eylant vande scheepen is van importantye, gelijck u l. weet, sulex het selue de nova niet recommanderen, want verstae het selue al seer bewaert is, gesien u l. in sijn missiue in May passado adviseert, daer alt fabryeq soude transporteren, als sijnde de punt van elf duysent maechden in sijn perfectie ende met de 5 ᴗ: ducaten, die in May hebben gesonden ende 5 ᴗ: die nu gaen, geue geheel satisfactie van de 10 ᴗ: die sijn mayt. geremitteert heeft tot het geseyde werck ofte fortificatye, met de welcke als met de metselaers ende vordere officieren (met de mouson gegaen) ende met het grau van dese galeyen, die oock soo wanneer haer aen lant vinden tot het werck connen gebruyct worden, verstae in volcomen effect ende perfectye, gelijck vereyst sal connen gebracht worden, dat mij sijn mayt. alle jaren recommandeert.

De capiteynen vant vaertuych, die deesen jaere derwaerts gaen, sijn copyen vant capittel van u l. brief gegeuen, tracterende de passagie die nemen sullen, deselue ordre heeft dom Antonio Souta mayor in sijn instructye, het is hooch noodich, u l. particuliere sorge draegt om alle mousonnen met soo danige aduysen te continueren, want seer important ende van nooden sijn, latende u l. in sijne wijsheyt de vordere sorge vant canael tot de meeste versekeringe vant vaertuych van China, dat daer door moet passeren, als wetende u e. seer wel deesen staet, waer in deese indyen staen door gebreck van soodanighe commertye ende verlies vant vaertuych dat men daertoe gebruyct.

Verhoope, dat met het retourneren van dit vaertuych u l. mij seynden sal de 30 brooden gouts, die Mel de Gouuea is brengende, in conformiteyt in May daer af geschreven hebbe, want hier tgelt punctueel sal betaelt worden, soo het des coninex is, heeft het te beeter valeur, en particulier toebehoorende, is recht dat ment voornoemde Mel de Gouuea restituceert, hebbe met advys van rade van de goederen geprouiseert een factue

tot de voyagie naer Japan, welck voor requeninch van sijn mayt. ordineert hebbe, gelijck u l. in May geaduiseert, ende om dat hij als doen weynich dagen te voren gecomen was en geen tijt hadde om hem tegens de voyagie gerect te maecken, gaet nu; u l. favorisere hem in alles, want sulex meriteert.

De conformiteyt met de nabuerighe coningen is onnoodich u l. te exhorteren, want het voorgeefs houde, alleen heeft mij goet gedacht te gedencken, hoe dat door een brief van Tutucurim becomen, mij aduiseert wort, den coninck van Atchijn met de Olandeses (sijnde Nederlanders) geconfedereert is, om t samen toecomende jaer Malacca te belegeren, waertoe den Atchijnder veel geschut vergadert ende veel fregatten (om dat hij die suffesanter als de galeyen hout) laet maecken, maer hem deur het groot verlies van volck berompen vindende, houde deese aduysen niet voor gequalificeert, doch prouideert voor de hant de vereyste remedyen. Grootelijcxs quelt my de tardance van de schecpen vant rijcke, daer soo seer naer aspirere. Den capeteyn van Masquatte advyseert mij in den sijnen van den 3 deeser op stont ontfangen, hoe dat voor bij geseyde fort twee Nederlantsche schepen gepasseert sijn, ende voor Bandaer Gamron geanckert sijn, maer 4½ maent dat wt Nederlant vertrocken, verwachtende noch 5 ofte 8 conform d'informatie daer af becomen, hier bij mach u l. sien of de zeen van dat geweste staen om derwaerts armade te seynden, die niet veel machtiger is, als die vande vijant die tegenwoordich is te equiperen.

In dese mouson retourneren de ambassadeurs vanden Mattaran die hier geweest sijn in een schip haer daer toe gedaen, de selue brengt Giorge de Cunha, die in haer comp. gecomen is, gaende, naer verstaen, voldaen wegen de goede accomodatye, honorable tractement ende cortosye in mij beuonden, hebbe den Mattaran groot secours belooft, op dat deur haer disperatye van d'onse geen walginge crijgen, sijnde van nooden u l. haer onderhoudet in gelijcke hoone, ter tijt dat Godt belieft de dingen van deesen staet te beteren, gevende meergemelde am-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

bassadeurs vrij passagie, op dat op het spoedichste wederom in haer lant moogen coomen, ordinerende, soo lange in Malacca sijn, in alles gevavoriseert moogen worden.

Naer dat wel lancksaem gesien hebben de reeden die den Engelschen president (in Suratte residerende) bij brengt, om met haer vreede te besluyten, ende de inconvenienten die daer deur ons mochten resulteren, waer af de principalen sijn haer te preuenieren, om in geen confederatie met den Mogol ofte Parsyaner te treden, gelijck men verstond en wel soude doen, in den tijt den staet met soo weynich macht was beuindende, om soo veele vijanden te resisteren, in raede die mij assisteert (waer meede mij confirmeere) verstaen ende gearresteert, dat men behoorde meergemelte vreede bij maniere van stilstant ofte treeves t'accepteren tot dat sijn mayt. daer af requeninghe gedaen is, hebbende oock consideratie, dat met deese vijant minder ende meerder liberteyt blijven, om onse macht tegen de Nederlanders t'imployeren, welck aen d'onse in Suratten schrijuen van waer mij advyseren, dat hier toe comende October d'Engelsen een ambassadeur sullen senden, om het contract te becedigen; geve u l. daer af requeninghe, want mij lief is die altijt te gheuen niet alleen vant geen ick doe, maer vant geen ick imaginere ende dencke, ende oock om dat u l. het mocht verstaen, procedeert inde selue conformiteyt met geseyde Engelsen als daer mochten coomen, houde met haer goede correspondentye, als u l. siet dat het van nooden is, doch met cautelle ende alle mogelijcke verseckertheyt, op dat nimmermeer moogen erlangen dingen die ons schadelijck sijn, ende niet anders wil Godt u l. (gelijck Hij kan) bewaren.

Onderstondt. Jo conde de Linhares.

N°. 2.

Van meergemelte viceroy vanden 24 September aen don Aluaro de Castro, capiteyn van de stadt Malacca.

Sal Godt belieuen, dat deese u e. vindt in goede gesontheyt

ende daer in te continueren soo lang u e. daer weesen mach, ick ende u e. huysgesin blijuen met de selue, Godt hebbe graty, gelijck u e. schrijuen sal sr. Laurenço de Mello; daer aen mij referere; ende alsoo tot desen dach, sijnde den 24 September, de scheepen vant rijcke noch niet gecomen sijn, noch nieus daer af vernomen, hebbe u e. niet meer te seggen, dan hoe met oopen oogen naer de selue wachte ende nae mijn succes-suer, die sijn mayt. mij daermeede behoorde te seynden, conform de instante ende aendruckna. versouken, daer dickmael om gebeeden heb, om alsoo naer mijn huys te moogen gaen rusten wegen de groote travalye, welck dit governo mij aengedaen heeft, alwaer altijt de verobligertheden van u e. present sal wesen, soo wegen de meriten van sijn persoon, als door toedoen van sr. Laurenço de Mello, die seer toegedaen ben, sulex u e. verseckert sij, in mij een goet procureur te hebben in al het geene tot u e. goet ende augment van staet soude mogen officeren.

Int midden van soo veele benautheden ende impossibliteyt, welck hier lijden, ben geresoluecrt, in voldoeningh van mijn beloften, naert fort te seynden de 2 galeyen die nu gaen, tot laste van dom Antonio Souta, mayor-edelman, waer af particuliere satisfactye hebbe, welck van alles waer meede soude belast werden, contentement doen sal; deselue galeyen sijn in mijn gesichte gemaeckt ende, naer versta, wel gefabriqueert; daer gaen meede 100 soldaten, sijnde de meeste die men heeft connen crijgen, wantter soo ouergroot gebreck van volck is, dat tot de sanguyras (sijnde roeytuych) ende de eerste, die gedespescheert hebbe, deselue qualijck conden becomen; het conveniert ofte vereyst, dat daer particuliere sorge ouer de soldaten ende t grau (sijnde roeyers) genomen wordt, want is het principaele menee ofte beweginge van deselue, tot welck prouisye sende nu (behalven dat voor 3 maenden geproviedeert sijn) 6 ☋: ende soo veel xs. besonder het geene int toecomende mousson van May senden sal, ende de 10 ☋: xe. die nu gaen tot voldoeningh van de 10 ☋: ducaten, welck sijn

mayt. applicceert tot de wercken vant fort vant eylant van de scheepen, welck u e. op het dierste ....., ende soo seer van nooden ende tot conservatye van Malacca weesende, gelijck u e. verstaet, want bouen de obligatye die u e. raeckt, daer te helpen alsoo in sijn tijt gemaeckt wordt, sal hem gedeelte van danckbaerheyt geworden.

De redenen, die den president van d'Engelschen (in Suratte woonende) bijbrengt om vreede met haer te maecken, heeft soo voorwaerts gegaen, dat deselve in raede, die mij assisteert, gesien sijnde, daer wegen de inconvenienten, die den staet daer wt stonden te resulteren, welck veel en inportante waren, gearresteert, dat men gemelte vreede behoorde te accepteren bij maniere van treves, tot dat sijn mayt. van alles rekeninghe gedaen wierde, in welcken conformiteyt mij adviseren hier in October een ambassadeur van de Engelsen te sullen comen, om in mijn presentie het contract te beëdigen; spreke u e. hier af, opdat hetselue verstaen mach, procurerende alle goede correspondentye met dat volck te houden, gebruyckende evenwel in alles cautelle ende vereyste versceckertheyt, opdat niet mogen verstaen ende erlangen dingen, die ons souden mogen offenderen.

t Vereyst, dat u e. in de dingen van oorlooge wel geprepareert sijt, want het infidel ende quaet gemoet van den Atchijnder is soo, dat ons niet lange leedich sal laten sitten. Ick hebbe advys, dat desen cooninck met de Nederlanders geconfedereert is, om te samen op Malacca te coomen ende het toecommende jaer belegeren; ende gelijck door dit advys als niet seer gequalificeert, ende hem den Atchijnder door de voorgaende verliesen seer behoeftich ende sonder volck bevint, verstae t hooft niet soo vroech sal connen oprichten, doch niettegenstaende behooren deselue seer te respecteren ende in tijts voorsien tegen t'geene soude mogen overcoomen, ende in sulex alse in andere meer het beste tot dienst van sijn mayt. verrichten. Het is van noode, dat u e. soo veel moogelijck arbeyde, om den goeden wille van den generael Antonio Pinta da Fonseca te con-

seruieren, welck voor seeker houde geen contrarye occasyen geuen sal, want Godt hem met veel goetheyt ende prudentya begaeft heeft, partyen waerdich om gerespecteert te worden; ende present anders niet offricerende om u e. te seggen, blijft Godt bevoolen. In Pangim den 24 September 1634.

Onderstondt. Jo Conde de Linhares.

N°. 3.

Van geseyden viceroy van den 29 Sept. aen de stadt Malacca.

Mij met geen brieuen van de stadt beuindende om te beantwoorden, alsoo sulex in May alle deselue, die doen ontfinck, gedaen hebbe, heeft mij in deesen goet gedacht te seggen, dat de ouergroote sorge, die tot het welvaeren ende versekertheyt van de stadt hebbe, soodanich is, dat int midden van soo veel onmoogelijckheeden, welck hier lijden, geresoluecrt tot secours van de stadt te seynden de 2 galeyen, die tegenwoordich gaen, tot laste van Antonio Souta, maijoor, valent edelman ende goet dienaer van den coninck, ende daer mede 100 soldaten, sijnde alle de geene die men bij een hebben connen vergaderen; tot prouisye van deselue ende t grau vande galeyen sende vereyst gelt, als daer verstaen sullen; t is recht ende reeden, dat de stadt helpt int geene haer raeckt, wegen de administratye van deese galeyen, om soo te moogen veruolgen het goede effect, die men daer sijn verwachtende, d'inwooners van de stadt haer altijt gereet ende vaerdich houden tegen eenige vooruallende successen, want hebbe nieus dat den Atchijnder de nova attenteert Malacca te belegeren, hoe wel verstae dat sulex niet tot executye sal connen brengen, omdat hem door de voorgaende verliesen seer benout vint. Dit is alleenlijck dat mij tegenwoordich offriceert om de stadt te declachtigen, sullende mij in alle het geene dat tot weluaert van de burgers ende ingesetenen mochte tendeeren, altijt met

deselue wille vinden, welcke in mij gexperimitteert hebben, blijuende met Godt. In Pangim den 29 September anno 1634.

Onderstondt. Jo conde de Linhares.

N°. 4.

Apoyntementen welck ons goet gedacht heeft sijn Ex^e^. te vertoonen, wegen seeckere nootwendige dingen tot nut ende dienst van sijn may^t^. in deese occasye van (Jellias), sijnde cleinder vaertuych als fregatten, waer in sijn Ex^e^. mij faueur doet te occuperen voor capiteyn mayor in de seën ende canalen van Malacca, daer sijn Ex^e^. in alles als prins ende heer sal disponeren.

1. Eerstelijck sal sijn Ex^e^. mij faveur doen, dat ons 14 Jellias geintrigeert werden, om met deselue in voorn. gewesten sijn may^t^. dienst te doen, ende daer mede ampl. macht om in alles d'ordre van sijn Ex^e^. wel naer te coomen, als wesende dat het prouideren van de capiteynen van deselue aen ons mach staen ende gedifferecrt worden, ten respecte dat men eenige plaetsen met persoonen van obligaty van den generael versiende, meer mael gebeurt, dat deselue als weynich experyenty ende cappaciteyt hebbende, eenige faulten begaende, daer ouer (wt reeden als voorn) men niet can straffen.

2. Dat men mij alle de Jellias met vereyste roeyers ende verdere toebehooren intrigeere en plaetse aen batentiga[1]) (sijnde een sityo omtrent Malacca gelegen), om die te laten met alle nootwendigheden tot huysen voor deselue, ende voor de Jellyas caepstanders, om binnen de hoeck op te halen ende beslooten te leggen, om geen prijckel van de rebelle slauen te loopen.

3. Dat mij niet gebreken de prouisyen deur den factuer oft coopman gegeuen, welck tot benificye ende dienst van sijn may^t^. sal tenderen, gesien den capiteyn generael out is ende begeert dat men hem alles bij cleynicheit comt eysschen, dat

1) Batoe tiga, drie steenen.

alle uren met soodaniche haest, alst wel vereyst, niet connende beschicken, blijft daerdoor alles delayerende, alsoo begeert, dat alles door sijn handt sal passeren, dat sijn oude jaren niet toe en laet.

4. Het gebuert meenige reysen in Mallacca, datter volck voor de Jellyas ende scheepen van de Armade is, ende dieshalven van geseyde scheepen genomen moet werden, sulex sijn Ex^e. gelieuen sal te ordonneren, dat vant beste nemen mach, gesien elck jellyas niet meer als 10 ofte 12 mannen heeft, is van noode dat se wtgesocht sijn, opdat bij eenich rescontre goet succes staet te verwachten; daer beneffens sal sijn Ex^e. gelieuen mij pouvoir te geuen, om alle persoonen te straffen, den schipper vant schip ofte fergat, welcke soldaten trecken van d'Armade, waermede tusschen P. (Poeloe) Pinang tot Nemania cruysen, dat seer hooch noodich is.

5. Ende weegen de reeden van de plaetse die sijn Ex^e. mij occupeert, blijft mij rackende capiteyn mayoor vant velt van die quartieren te weesen, soo wanneer eenige occasye offriceert, waer in niet blijuen sal, alser meer superyeur als den capiteyn generael is, ende hij gebrekende, sal sijn Ex^e. gelieuen, dat de plaetse succederen mach, met soodanigen macht als Manoel Mascarenhas Homem, soo daer ginck, gehadt heeft, ende de jellyas gebrekende, mij al d'Armade (die daer gaet als daer weesende) geintrigeert mach worden, ende daer ouer capiteyn majoor, soo lange daer is, tot dat weeder in Goa retourneert.

6. Het vaertuych vande stadt Goa ende andere quartieren van Indyen, als dat van Coetchijn, St. Thomé en Negapatan, dat naer Malacca, Maniela en China nauigeert, verongelukt veel bij gebrek van eruaerne en verstandige stuerluyden in de nauigatye, doende ook de plaetsen niet (aen) daer d'aduysen sijn, haer in plaetse begeuen, daer in handen van den vijant vervallen, ende impossibel om haer met de Jellyas te connen helpen, ofte haer eigens in connen nut sijn, welck volgende vereyst, dat geen vaertuych sonder ervaren stuerman vertrecke,

want het verlies, dat daerdoor deselve geschiet, men de capiteynen vande aduysen imputeert.

7. Het vaertuych welck naer Maniela gaet brengen ordinary veel slauen, en gebeurende den vijant bij deslue compt ter plaetsen daer niet connen stranden ende d'Armade geen ander hulpe doen can, als geseyde vaertuych in den brant te steken, welck ten respecte vant volck gelaten wordt, hebbe sijn Ex^e^. daer ouer te ordeneren welck ten meeste dienste van sijn mayt. ende Godt sal moogen tenderen, want den vijant met diergelijcke prinsen seer gedient is, om de eylanden van Banda daer meede te puepeleeren, als de vruchten van nooten ende macis te benificieren.

8. t Heeft ons goet gedacht deese annotatyen aen sijn Ex^e^. te doen, sijnde dat soo lange de Portugesche stuerluyden geen ander wech naer Malacca weeten te nemen als deur Pedrabranco, dat hetselue canael van Nomania is, waer in den vijant wesende, ist onmogelijck haer niet te nemen, sijnde soo dat van Pedro Branco tot het canael van de haes ooren, noch veel ander canalen sijn, dewelcke noch niet en weten ende oock niet seeker in de pascaerten leggen, omdat se geen persoonen gepassceert hebben, als de Maleyers ende Saleytas met cleyn vaertuych, geuen dit relaes, dat sulex niet seker weetende, geen stuerluyden onderstaen duruen haer daer in te begeuen, welck een saeke den dienst Godts ende den coninck vereyst, ende den grooten ijuer ende moet, die sijn Ex^e^. heeft, laet dit bij sijnen tijt reformeren, welck mij verobligeere, soo sijn Ex^e^. mij Pedro Bertello bij voegt, in den tijt van een à 1½ jaer doen sal, ende deselue wel ontdecken ende in groot besteck in gedruckte caerten leggen om de perfectie te sien, ende daer duer, als veel andere plaetsen die daer sijn ende qualijck gereformeert, met Jellyas te moogen nauigeeren; ende tot verseeckerheyt desselfs segge sijn Ex^e^., datter weynich sijn die deese caenalen bekent sijn, want nu 3 a 4 jaren geleeden, soo als de scheepen van den vijant bij P. (Pocloe) Pinang waren, was van nooden den capiteyn generael Antonio Pinto, weesende bij de

eylanden Piementa, de cust van Atchijn moste trauiseren, om den vijant met sijn jachten te schuwen sonder persoon te vinden die daer wiste te nauigeeren, als Pedro Bertello, omdat een Nederlantse pascaert hadde, die hem niet meer als een gelijckenisse vertoonde, sijnde seer weynich ofte niet in comparatye vant geene hij reformeerde bleec de caerte niet te weesen. Ick weet dat hij grooten ijuer heeft dit in tijt van sijn Exc. te reformeeren, want een prins is die wel weet danckbaer te weesen; ende sijn Exc. hem favuer doende, acte te laten passeren om caerten te mogen maecken ende de stuerluyden te examineren, sal daertoe willich sijn, welck alles seer van nooden hebben, wegen de groote erreuren die alle dagen de pilooten begaen, bij gebreck van geleertheyt ende examinatye; ende om dat den goeden ijuer van sijn Exc. weete, mij verstout hebbe, wegen eenige notitie ende kennisse die van de const hebbe, sijn Exc. deese appoyntementen te exhiberen, om daer in te helpen ende versien.

9. Soo wanneer den capiteyn generael Mano Aluaris Botelho met soo een machtige armade Malacca ginck secoureren, stont deselue groot prijckel om te verliesen door de compassen, die in deesen staet soo qualijck gestreken, genagelt oft beslagen gemaeckt worden, ten waere een die Pedro Bertello hadde, die wel op de nauigatye gestelt was, welck haer van de groote erreuren en abuysen, die committeerden aduerteerden, gelijck dom Fransisco Manuel ende veel meer anderen, als naer Malacca vertrocken, welck al buyten Atchijn om quame, inde tijt dat wegen t quaet saysoen tot haer geluck esschappeerden, gaende al op de hoochte van 4½ graeden in plaets van 7½ graet, waer bij sijn Exc. sien mach, hoe groot d'erreuren geweest sijn, alles geprocedeert deur de bessteck caerten daer de landen en coursen qualijck in geleyt sijn, en de compassen niet behoorlijck beslagen noch gestreken, gelijck in soodanige plaetsen vereyst, oock de cleyne kennisse ende wetenschap die de stuerluyden in de const der nauegatye hebben, haer meer fonderende naer de winden ende tijt te nauigeren, als naer de

fondementale regulen van geseyde wetenschap, sijn excusye, hoe groot de inconvenienten ende prijckelen sijn die daer wt resulteren, vant verlies van soo veel jachten, door gebreck van reformatye ende de stuerluyden. Pedro Bertello welck sijn mayt. met het stuermans ampt ende Cosmographia mayoor van deesen stateert, heeft geen octroy getrocken om d'erreuren bij hem geappoynteert te amandeeren, hebbe van hem verstaen, dat wegen de groote habiliteyt, die hij heeft, het selue wel perfect doen sal, gelijck hij met goeden ijuer gedaen heeft de plaetsen die beuaren heeft, waer af in sijn pouvoir de patronen sijn, welck in toecomende tijt in druck sal laten gaen, sijnde den open weeh, waer naer haer met meerder seekerheyt hebben te reguleeren, welck tot groot effect ende nut van deesen staet wesen sal.

N°. 5.

Missiue vanden vieeroy van den 26 September aen Antonio Pinto de Fonseca voornoemt.

Tracteert, hoe den viceroy als voorschr. gedetermineert is galyoenen in de bay van Goa te houden, ende daer tot bewaernisse van deselue te laeten cruysen om het aencomende vaertuych te versekeren, alsoo de Neederlanders opt selue buyten alle twijffel langs de cust passen sullen, ordineert het verwachte vaertuych van de suyt haeren cours recht op de bay van Goa aen te setten, sonder aendoen van eenighe forten ofte plaetsen langs de cust, ende soo bij nacht connen coomen, sal niet dan te beeter weesen om den vijandt te abuseeren, recommandeert oock het volck ende de slauen, die in de 2 galeyen gaen, als weesende het principael menee van deselue, belastende haer al te samen, dat nypes, dat een specie als araeq is, gegeuen worde, welck conform sijn seggen, het volck daer seer van nooden is, om haer te verlichten van de priculeuse siecten, die haer daer ouercoomen, beuelende de sorge daer van eenich persoon, daer men op mach vertrouwen, sonder sulex

op de officieren van den coninch te laten staen, dewelcke sekerlijck wegen haer vergetenheyt ende ambitie de selue sullen versuymen ende laten steruen.

N°. 6.

Missiue van Gonsalo Pinto de Fonseca vanden 13 September aen Antonio Pinto de Fonseca voorn., capeteyn generael.

Tracteert, dat den tijt soodanich loopt, dat met prudentia dienen gearmeert te gaen om de incontres te resisteren, exempel hebbende aen sijn mayt., welck present prouintien ende steden verliest, ende in soodanigen nessessiteyt sich beuindt, dat sijn ondersaeten met oneyndelijcke trybuyten beswaert sijn, welck alhoewel daer ouer roepen ende clagen, worden daerom geen commedyen, feesten ende andere vreuchden tot vermaeck vant leuen achter gelaten. Verwachtende, dat het ratt der fortuyna keeren mach, men verhoopt seeckerlijck datter treues met de Neederlanders voor lange jaeren gesloten sullen worden, ende t'geene men bouen al defereert, is de ruyne van de duyvelsche ligue vande septentryonale prouincyen, en datter meer concordya ende eenicheyt onder de catolycke princen weesen mach als men siet, want men affirmeert dat den christyanissimo hem niet en contenteert neutraal te weesen in deese alteratien met Duytslant, dat Godt anders geue.

N°. 7.

Missiue van meergemelte Gonsalo Pinto van den 17 September aen Antonio Pinto voornoemd.

Tracteert, dat de tijdinge vant rijcke van weynich vreucht ende lust sijn, want Pharnamboque noch niet weeder gerestituert is, ende Maestricht ende andere plaetsen meer in de Neederlanden verlooren, ende Spanyen geconstringeert de rebelle prouintyen te bidden, treues, seer affronteus voor Spanyen

t'accepteren. Volgens haer aduysen, vreesen den mogol wegen de quade wil t'haerwaerts, hebbende het rijcke van Melijcke gewonnen ende hem prepareert om dat van d'Ialcaon t incorporeren; den vice roy laet Dieu, Damaon ende andere plaetsen om de noort reformerene ende prouideeren, waertoe dom Fransisco de Moura, opsiender van de goederen ende Gonsalvo Pinto gebruyckt, ende geen 20 dagen sullen tardeeren om te vertrecken.

Spanyen is van gelt t eenemael uitgeput, gaen al naer hooch Duytslant, welck noch niet en helpt, het imperyale leger ende dat van de ligue blijft noch op de been. Inden slag van den 16 November 1633 bleef dat van de ligue, geaduentageert ende den doot van den coninck van Sweeden in Madriel ende Lisboona seer gefesteert; Vranckrijck fauoriseert de ligue ende Spanyen sustenteert den keyser; den coninck van Poolen is ouerleeden, welck den keyser voelen sal.

N°. 8.

Missiue wt Lisboa van Manoel de Carualo van den 25 Maert 1631, aen Antonio Pinto voornoemt.

Tracteert, dat geen ampel nieus wt het rijcke relateert, om dat al beclaegelijck is, ende medelijdende sijn, weegen het weinich pouvoir diet rijcke van portugael heeft deur de veel lastige veranderinge die men t selue aendoet, is tot soodanigen staet gecomen, dat anno 1630 ende 1631 den honger soodanich geweest is, dat men een alquer teruwe, sijnde seeker maete van 12 ℔, voor 6 testoenen ofte 4½ gulden heeft moeten coopen, ende tegenwoordich het verlies van Pharnebocq, dat de Neederlanders gewonnen hebben, soo geheel in sijn defentye ende verscheringe, dat het een beclaeglijcke saecke is, ende de plaetse soo wonderlijck, als daer een in Brasylyen, ende om die wederom te restitueren, gaen de dingen soo vreemt, dat van noode sal weesen de gantsche macht van sijn mayt., met twijffel of die noch bestant is, ende om die soo

verre te brengen, sijn al trybuyten die in de stadt omgaen, daer men noch weynich ofte niet mede wt en recht, ende te duchten staet, dat het met geseyde plaetse soo gaen sal, als het met Ormus gegaen is.

N°. 9.

Missiue van Ambrosio de Fites de Camaro van den 25 September, aen dom Aluaro de Castro, capeteyn vande stadt Malacca.

Tracteert, dat haer de grooten in Pangim te samen erhouden, assisterende den vice roy, welck al barstende naer sijn successeur wacht, maer de scheepen vant rijck noch niet gecomen sijnde, connen hem van soodanige sorge niet verlichten, waerin al met den anderen blijuen, wegen t gebreck van geen nieus te weeten, hoet met haer huysen, familie ende vrienden staet, Godt biddende de selue met een goet secours te willen brengen, want belangende den vice roy daer voor, (alhoewel haer om dat naer geen ander wenschen te samen den duyuel geeft) geen ander en begeeren.

N°. 10.

Missiue van meergemelte vice roy vanden 25 September, aen Manoel de Camaro de Neronha, capeteyn generael van de stadt Maccau.

Tracteert, hoe dat vol sorge blijft, weegen het tardeeren vande scheepen vant rijcke, die tot nu toe noch niet opgedoudert sijnde, met oopen en verre oogen te gemoet siet, soo ten aensien vant secours die sijn mayt. voor dien staet behoorde te seynden, als sijn successeur die soo seer deffereert ende daerom soo instantelijck distincte reysen gebeden, om met Godts vaveur naer sijn huys te mogen gaen rusten, waer met meerder liberteyt de dingen van geseyde Neronha mach helpen en sijn mayt. mondeling singnificeren sijn groote waerdicheden.

Heeft geseyde Neronha bij t'vaertuych van Maccau largo geschreeuen, ende daer bij ordre om garnesoen te liggen in de stadt, soo tot verseckertheyt vande selue, als in toom te houden de loosheyt vande borgerij, welck considereert meer vijant als die van buyten te sijn, verwachtende dat voornoemde capeteyn hem vande resolutie sal voldaen houden, ende dat hij wegen de selue sal gelegentheyt hebben om te genieten de vruchten vande voorgaende moeyten ende arbeyt, welcke de principael redenen sijn, die den vice roy gemoueert hebben om geen veranderinge met den persoon van capiteyn te doen, welcke consideratie hij verstact sijn successeur dies aengaende hebben sal; daer sijn oock bestante ordre gegaen wegen de voyagie naer Japan, Maniela ende meer andere voor requeninge van sijn mayt., in conformiteyt vande pampieren die Manuel Namos meede heeft, welck voor administrateur vande royaele goederen gact, ende de dingen van soo grooten gewichte ende dienst weesende, deselue onnoodich hout de nova te belasten, om tot executie te brengen, alsoo de importantye daeraf de selue recommandeert.

Hebben soo voorwaerts gegaen de redenen die den president vande Engelsen, die hem in Suratte erhout, gedaen heeft om vreede met heur te maken, dat den vice roy ende raet, die hem assisteert, considererende de inconvenienten die den staet daer uyt soude connen volgen, ende de confuseyen die in de cappitelatyen met den coninck van Engelant gemaeckt sijn, om geen separatie van rijcken te maeken, maer spreken int generael van die sijn mayt. Is verstaen, dat, gesien tegenwoordich geen vrede vermoogen te sluyten, men de aenbiedinge vande Engelsen van treues, tot dat sijn mayt. daer af requeninghe gedaen is, behoorde te accepteren, gelijck gedaen is, ende dat in October toecomende harent wege een ambassadeur in Goa comen sal om het contract te beëdigen, welck den capiteyn hebbe te verstaen ende bekent houden, om gebeurende d'Engelsen daer quamen te verschijnen, deselue te ontfangen als onder vrienden een gebruyk is, doch met cautelle ende vereyste voordeel, want

verstaen den staet met d'conclusye van deesen treues veel gewonnen heeft, alsoo liber ende vrij van deese vijanden blijft, met vrijheyt om al hare macht tegen de Nederlanders te gebruycken, tegen dewelcke verhoopen haer Godt goede successen sal verleenen, welck, soo sij seggen haer niet gebrooken hebben in de grootste oppressyen als de stadt Macau met onse schecpen attenteerden te belegeren, daer Godt met sijn stercken arm geholpen heeft ten tijde desclue meest van doen hadden.

Jo conde de Linhares.

N°. 11.

Instructie voor de schepen Egmont ende t'Seepaert, gaende met den anderen in compagnye nae de golff van Persia, om aldaer t'haere verrigt hebbende, te vertrecken, namentlijck Egmont nae de cabo de Bona Esperance, ende t Zeepaert naer het vaerwaeter tusschen Mascatta ende Emscada Percelada.

Alsoo wij op onse aencompste alhier vernomen ende brieven ende advysen van den opper coopman Nicolaes Jacobsz. Ouerschie, van dato 27 Julius ende 6 Augustus passado, als uyt het rapport van de nieuwe aengecomen vrienden van Banda ende Egmont, niet alleen goede hoope, maer oock ten naestenbij verseeckeringh becomen hebben, hoe dat den gemelten Overschie, zijnde van contanten wel voorsien ende geprouideert, noch boven de afgesonde 420 baelen zijde van verscheyden particuliere coopluyden ende negotianten zoude connen opcoopen ende tegen November in Banda Gamron geraet hebben, een merckelijcke ende considerable quantiteyt Persiaensche zijde: soo hebben wij bij resolutie van dato den 22 deser goedt gevonden ende gearresteert van de geprojecteerde 3 vaderlantsche retourschepen, die desen jaere alhier affgeladen ende naert patria sullen connen versonden werden, aff te steecken ende vooruyt naer de golff van Persia te versenden t schip Egmont, om aldaer ingenomen hebbende tot sijn tegen-

woordich vaderlants retour de verhoopte ende toegeseyde quantiteyt zijde, naer de Cabo de Bona Esperance te vertrecken ende zich aldaer met de volgende Suratsche ende Battaviasche retourschepen te combineren.

U l. sal derhalven met het naeste toecommende hoochwater uwe anckers lichten ende onder seyl gaen, onder de bescherminge ende convoy vant schip t Seepaert, t welck wij achter volgens de serieuste recommandatie vande gouverneur generael ende raeden van India u l. toegevoecht en naer de voorschr. golff van Persia mede gelargeert ende gelicentieert hebben, tot u l. volcoomen verseeckeringhe ende asseurantie.

Buyten de comme van Suhaly geraeckt sijnde, soo sult ghij lieden, omme de naest gelegen droochten soo veel mogelijck te schuwen, om de 2 loopen tot op de hoochte van 19½ graeden, van waer ghij luyden naer t eylant Diu oversteeckende ende uwe reise naer Gamron, soo haest ende spoedigh als doenlijck ende moglijck is, sult hebben te bevoorderen.

Ende gemerckt d'ervarentheyt ende experentie heeft, geleert dat de coursen gestelt ende genomen buyten het gesicht van het vastelant, wel de beste ende spoedichste reyse maecken, soo sult ghij luyden mede de vaste cust schouwen, houdende gestadich 20 a 25 mijlen buyten d'Industansche ende Persiaensche wal.

Gelijck hier voren is geseyt, heeft ons den opper coopman Niclaes Jacobsz. Overschie bij sijn voornoemde missive geaffirmeert, dat daertegen November in Bandaer Gamron sich soude laten vinden eene goede quantiteyt zijde, wij en willen daer aen niet twijffelen, off ghij luyden sult op uwe aencompste ende arrivement voor Gamron de verhoopte ende toegeseyde quantiteyt sijde claer ende gereet vinden.

Ende alsoo den tijt ende bevoorderinge van Egmonts voordere voiagie geen tijt versuym ofte eenich het allerminste delay sal connen lijden, soo sal het voorsch. schip Egmont terstont naer sijn arrivement voor Gamron de gereede ende afgecomen parthij sijde innemen ende van daer wederom ver-

trecken voor pr. January toecoomende, zijnde den uytersten ende langsten tijt die den gouverneur generael ende raeden van India hebben geprejugeert tot het vertreck van alle de vaderlantsche retourschepen; wij seggen andermael, dat het voorsch. schip Egmont op ultimo December ten alderlangsten, uyt de golff van Persia vertrecken ende sijne reyse naer de Cabo de Bona Esperance in den naeme Godes nemen ende bevoorderen sal, t zij dan met ofte sonder sijde.

Ende gemerckt t'vaerwater binnen ofte bewesten St. Laurens omtrent de maent van Februarij sonderlinge bequaem is door de passaet der N. O. winden, die aldaer van October tot in Maert seer treffelijck ende hart door waijen, met groote voorspoedt placht bevaren te werden door de craecken van Portugael, soo sult ghij luyden uyt de golff van Persia vertreckende ende, de Cabo de Rasalgatta gepasseert sijnde, uwen cours stellen naer t eylant Zacotra, het welck ghijluyden gesien ende vermerckt hebbende, uwen voorderen wech ende voyagie sult hebben te voorderen, binnen ende bewesten t'voorsch. eylant Lourens, loopende langs de cust van Zeylan, Magadosa ende Melinde etc. ende houdende van deselve custe van Affrica maer 15 a 20 mijlen zeewaerts, loopende mede d'eylanden Spinba ende Zincibaer int gesicht ende van daer voorts cours stellende, op gelijcke ende mindere distantie dan 15 a 20 mijlen van de wal, voorbij Monbasa, Quiloa, Mosambique, Coffala ende Luama, tot aen de Cabo de Corente, om d'eylanden Jean de Nova en Beros ende ..... India te schuwen.

Ende alsoo int vaerwaeter tusschen Cabo de Corentes ende Cabo de Bone Esperanca veeltijts swaere stormen wayen ende dat de custe van Don Natal voor de Z.-O. winden, die in Februarij, Maert ende daer omtrent seer crachtich door blasen, een lager wal maeckt ende bovendien een barre cust is, sonder eennige haven ende ancker gronden, soo sult ghij luyden, scheydende van de voorsch. Cabo Corentes ende passerende het voornoemde lant van Don Natal, de wal schuwen ende ten minsten 60 a 70 mijlen blijven buyten de voornoemde cust.

Ten aensien het tot de meeste verseeckerheyt vande over rijcke ende overtreffelijcke retouren, die de compagnye desen jaere soo uyt Suratta ende Persia, als van Battavya te verwachten heeft, ten hoochsten noodich ende dienstich is, dat de voorschr. verdeelde ende gesepareerde retourscheepen aen de Cabo de Bona Esperanca wederom bijeen comen ende gecombineert werden: soo hebben den gouverneur generael ende raeden van India eene bijsondere instructie geordonneert ende sullen van gelijcken ordonneeren aen alle de vaderlantsche scheepen die desen jaere van Battavia afgevaerdicht ende gedepecheert sullen werden, dat alle de geene die eerst de Cabo de Bone Esperanca souden mogen aen doen, de volgende retourschepen inwachten ende tot op den 20 Martio in cluys in de Tafelbay remoreren ende vertoeuen sullen.

U l. wert derhalven bij desen wel expresselijck gelast ende geordonneert, zich naer de voorschr. ordre ende gestelt regelement precieslijck te reguleren, wel verdacht sijnde, dat u l. contrarie doende, t zelve en voor ons ende de heeren bewinthebberen van de vereenichde Oost-Indische Compagnie, onse heeren ende principalen, te verantwoorden sult hebben.

Doch in geval u l., gelijck voor desen wel is gebeurt, door storm, onweder, ofte andere nootgeval de voorsch. Cabo de Bone Esperanca voorbij mocht geloopen wesen, soo sal u l. sich met het schip Egmont naer Sant Helena begeven ende daer niet alleen de volgende scheepen inwachten, den tijt hier boven geprejugieert, maer sult oock om ons tijt ende respijt te geven u l. voor St. Helena te mogen bejegenen, aldaer blijven liggen ende remoreren tot 14 a 15 Aprill ten alderlangste, welcken tijt geexpireert synde, wert u l. toegestaen ende gelicentieert van St. Helena op te breecken ende u l. reyse naer t vaderlant op het allerspoedichste te bevoorderen.

Omme te ontgaen d'arresten ende d'andere onlijdelijcke vexatien die de scheepen, de welcke de havenen van Engelant aendoen, subject ende onderworpen sijn, hebben de heeren bewinthebberen ter vergaderinge van 17, geordonneert ende suc-

cessivelijck aen de gouverneur generael ende raeden van India wel expresselijck belast, dat alle de retourscheepen, dewelcke uyt India naer t vaderlant afgesonden ende gedepecheert werden, haere reyse nemen sullen beoosten ofte benoorden Engelant, Schodtlant ende Ierlant; ende om het effect van haere voorschr. ordre te erlangen, laten de gemelte heeren majoors, haer soo veel daer aen gelegen, dat se drie maenden gagie ter vereeringe belooft ende toegeseyt hebben, soo wel aen de opperhoofden als alle andere mindere officieren, soldaten ende matroosen, die bevonden souden mogen werden haere reyse achter Engelant, Schodtlant ende Ierlant om genomen te hebben, ende dat sij ter contrarie een amende van drie gel. maenden gagie opgeleyt hebben alle ende eenen iegelijck, die haere gemelte ordre niet gevolgt ende moetwillich sullen hebben gecontraricert.

U l. sult derhalven zich van schaede verhoeden, ende punctuelijck ende preciselijck naer comen d'ordre van onse gemelte heeren ende principalen, die insulcken geval aen u. l. ende aen u. l. volck de belofte ende toegeseyde premie soo veel sullen voldoen, als bij deselve u. l. voldaen ende gegeven hebben aen alle het volck, t welck met de twee voorige vlooten achterom geloopen ende in den jaere 1632 ende 1633 in het vaderlant sonder eenige moeyte ende molestien wel aengecomen ende gearriveert sijn.

Het schip t Gulden Scepaert, als boven is geseyt, hebben wij gecommitteert om met u l. in compagnie naer de golff van Persia te vertrecken, soo om u l. te convoyeeren ende zoo costelijck retour voor alle gewelt ende vijantlijcke attentaten volcomentlijck te verseeckeren, als omme spoedich ende tijdich tot de marckt ende vente van Gamron acntebrengen het meerendeel van het Persische cargasoen, door laet vertreck van de volgende scheepen, ofte door eenige andere insidenten, wellicht soo spaede tot Bandaer Gamron souden connen aenlangen, dat de foire principaelijck gedaen ende de voornaemste coopluyden geseparcert ende van daer soude mogen vertrocken wesen.

Ende dewijle wij tot verseeckeringe vant schip t Seepaert mede dienstich ende hoochnoodich achten, dat het selve met het schip Egmont mede van Bandaer Gamron vertrecken, ende tegemoet seylen de volgende schepen, die wij omtrent primo Januarij toecommende noch vermeenen derwaerts te senden ende te depescheeren, soo soude wel vereyschen, ende den dienst vande compagnye is int bijsonder daer aen gelegen, dat het voorschr. cargasoen, hier boven gealligeert, noch voort vertreck vant Seepaert uyt Persia gelost ende aen lant gebracht connen werden; ghij sult derhalven terstont naer u l. arrivement voor Gamron alle debvoir ende neerstigheyt aenwenden, omt geseyde cargasoen in alder eyl te lossen, gebruyckende daertoe alle uwe schuyts ende boots, ende oock het noodich sij voor een middelmatich vrachtgelt huyrende eenich cleen Persiaensch vaertuygh.

Doch soo de cortheyt des tijts, tot u l. vertreck gestatueert, het lossen vant geseyde Persiaensche cargasoen niet en zouden willen lijden, soo verstaen wij echter; dat t voorschr. Seepaert, omme geen onnoodige hasaert te loopen, met t schip Egmont van Gamron te vertrekken ende de volgende schepen te gemoet zeylen sal; al waert schoon saecke, dat van dito cargasoen niet met allen gelost ende aen lant gebracht soude mogen weesen.

Ende op dat t voorschr. Seepaert de naervolgende schepen seeckerlijck soude mogen rescontreren, soo sal t zelve, verlaetende zijn companion, gaen cruysen int vaerwater tusschen Mascatta, Enecada Percelada, houdende int verre gesicht vant lant meer de Persiaensche als Arabische custe aen boort, wel verstaende nochtans dat gemelte Seepaert, in gemelte vaerwater tot 20 Februarij incluys geeruyst ende in de voorschr. tijt geen schepen vernomen hebbende, sich naer de golff van Persia begeven sal, om aldaer te vinden de andere schepen ende waer te nemen al sulcken dienst, als aldaer souden mogen voorvallen ende sich offreeren.

Ende ten eynde onderwegen goede ordre onderhouden ende

behoorlijck gedirigeert zoude werden, t geene zich geduyrende u l. compagnye soude mogen offreeren, soo hebben wij goet gevonden, dat de opperhoofden vande respective schepen Egmont ende t Seepaert acht om acht dagen presideren, de vlagge van de groote stengh voeren, de raedt beroepen ende met advys van deselve soodanige conclusien nemen sullen, als bevonden sal werden ten meesten dienste van de compagnye te behooren, wel verstaende dat daerinne voor de eerste acht dagen preferentie genieten sal den capiteyn Dirck Stadtlander; u l. wert gerecommandeert inde voorschr. gelegentheyt goede discretie ende moderatie te gebruycken, ende sich in alles soodanich te comporteeren, als ghijluyden voor ons ofte ons gesubstitueerden ende gecommitteerden sult willen verantwoorden.

Ten aensien t oude volck, tegenwoordich inde vloote sijnde, niet alle verlost ende naert vaderland gelicencieerd sal connen worden, soo duchten wij dat, op u l. vertreck van hier, wel eenige sonden mogen verstecken, ende alsoo u. l. van provisien ende andere nootlijckheden niet meer en sijt voorsien als voor 80 coppen zeevarent ende 10 dito cajuyts volck, soo wert u l. belast ende gerecommandeert, dat alle de geene, die buyten de gemaeckte monsterrolle aen boort vant schip Egmont soude mogen gevonden werden, sonder eenige exeptie opt schip Seepaert gesteldt ende na de volgende vloote gesonden sullen werden.

Int schip s Hartogenbosch, ter reede in de com van Suhaly desen 27 November anno 1634.

Ende was onderteeckent: Pieter Vlack.

N°. 12.

Extract vande instructie van den gouverneur generael ende raeden van India, den commandeur dr. Pieter Vlacq, ract van India etc. mede gegeven, waer naer haer de coopl. van het schip Nieuw Hoorn in het derigeeren van den peperhandel zullen hebben te reguleren.

De handelinge jegens wisselinge van waeren geschict op de volgende maniere.

Voor een quintael loot becomt men een q^{tl}. peper van 125 ℔.

Een	dito Japansche campher.	5 q^{tl}. dito.
Een	dito Solpher.....	2½ q^{tl}. dito.
Een	dito Candij suycker.....	1¾ q^{tl}. dito.
Een	dito Vermelioen.....	12 q^{tl}. dito.
Een	dito Quicksilver.....	12 q^{tl}. dito.
Een	dito Nagelen.....	15 q^{tl}. dito.
Een	dito Folie.....	16 q^{tl}. dito.
Een	dito Tin.....	3½ q^{tl}. dito.
Een	dito Cooper.....	3½ q^{tl}. dito.
Een	dito Benjouyn.....	5 q^{tl}. dito.
Een	dito Agulhout.....	16 q^{tl}. dito.
Een	dito Sandelhout.....	4 q^{tl}. dito.

Ende om denzelven handel te meer te bespoedigen, soo sult datelijck de aenbiedinge van gemelte prijsen doen, sonder te trachten voorderl. prijsen te bedingen, ende die eerst peper brengen sult, gerieven met de waeren die se liefst begeeren, om alsoo den toeloop te accelereren.

Den coninck van Cananor ende alle groote, opde gemelte custe gelegen, sult alle beleefde aenbiedinge van onse vruntschap doen, haer zeedichl. vertoonende met wat groote macht ende costen wij desen handel met haer trachten in alle verseeckertheyt te verrigten, meer tot der Portugeesen trots ende afbreuck als om het proffijt, dat wij daer door becomen, alsoo de vaststellinge deses handels de rechte middelen sullen werden, om haer van der Portugeesen jock te ontlasten, die soo machteloos sijn geworden, dat wij int beginne deses jaers met drie schepen ende een jacht haer Sedembelly van Goa beseth hebben gehouden den tijt van drie maenden langh, welcke schepen oock haere twee craecken ingehouden ofte vernielt zouden hebben, ten ware dat de sieckte op deselve onse schepen door het missen van verversinge soo waeren ontstecken, dat se daer door gedrongen wierden naer Montedely te loopen om haer te

refrecheren, gebruyckende voorders soodanige meerdere goede redenen, als dienen sullen connen om haer jegens de Portugeesen te animeeren, ende naer dat men sal connen mercken de gemoederen geinclineert te wesen.

Alle den goeden droogen gember, den cardamonium ende den caneel, die u e. sal connen becomen, sult mede aenslaen, gissinge maeckende dat men daerop ten minsten int vaderlant van een twee ende een halve ofte drie maecken mach, doch hoe meerder hoe liever; den gember gelt in het vaderlant omtrent de ses stuyvers, het pont cardamonium omtrent de xxxiij stuyvers, en den goeden chelonsen caneel ontrent de lxx stuyvers het pont, als uyt den nevensgaende prijscourant sult connen sien; daer is noch een slechter sorte van caneel, genaemt caneel de mato ofte wilde caneel, desen gelt maer ontrent half soo veel, dat u e. dienen tot onderrichtinge; ontrent Montedely is mede peper te becomen, ende de roovers van Bergre hebben oock dickwils goederen, die men van haer met groot voordeel coopen can, ende alsoo dese sijn capitaele vijanden der Portugeesen, soo is dienstich dat men die stijft met de waeren van haer te coopen, alsoo hun doch voor eerst noch geen beter assistentie cunnen doen.

U e. sal dienen verdacht te wesen op de ontrouwe den Mallabaersche maeckelaers, alsoo t groote bedriegers sijn, ende oock wel eenige bij u e. sullen comen, die door de Portugesen sullen wesen uyt gemaeckt om u e. te diverteren; vertrouwt haer seggen niet meer dan selver begrijpen zult connen, in conformité van onse voor gemelde ordre de compagnye dienstich te wesen. t Is oock seecker dat veele derselver paeps gesint sijn, alsoo door winsucht daer toe getrocken ende gedreven werden; laet oock op de schepen doorgaens goede wacht houden, alsoo door de veelheyt daer aen boort comende Mallabaren wel eenige brantstichtinge soude connen werden gepractiseert; dienen oock niet beneden int schip te loopen, maer sal den handel moeten geschieden boven op het schip voor de grooten mast, onder een bequaem seyl daer toe te scheeren, om daer ge-

stadich int handelen bij dage ende bij nachte te mogen continueeren.

Gecoll. met sijne principaelen is bevonden daer mede te accordeeren.

Actum int schip s Hartogenbosch, desen 18 October 1634.

Ende was onderteeckent. P. Vlack.

e te mogen conti-

daer mede te ac-

18 October 1834.
ent. P. Vlack.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

SUPRIYANTO
TGL
PARAF
PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA
BIDANG
QPCARD

AYANAN KOLEKSI KHUSUS BIDANG LAYANAN KOLEKSI KHUSUS BIDANG LAYANAN KOLEKSI KHUSUS BIDANG LAYANAN KOLEKSI KHUSUS